

Dkt. Robert A. Peterson, Theolojia ya Luka-Matendo, Kipindi cha 9, Kanisa katika Luka, Sehemu ya 2, Marshall, Kuwaokoa Waliopotea

Huyu ni Dkt. Robert A. Peterson katika mafundisho yake kuhusu Theolojia ya Luka-Matendo. Huu ni kipindi cha 9, Robert A. Peterson, Kanisa katika Luka, watu wa Mungu wa Agano Jipya, Sehemu ya 2, na I. Howard Marshall, Kuokoa Waliopotea.

Tunaendelea na somo letu la Luka katika theolojia na injili ya Luka, haswa mihadhara yangu kuhusu kanisa au watu wa Mungu katika injili ya Luka, sivyo? Sio katika Matendo. Hilo litakuja baadaye, Bwana akipenda.

Na sehemu ya tano ni Wapokeaji wa Neema, Luka 15, 11 hadi 32. Baada ya mfano wa kondoo aliyepotea na mmoja wa sarafu iliyopotea, tunasoma mfano wa mwana mpotevu au aliyepotea. Na Yesu akasema, kulikuwa na mtu mmoja aliyekuwa na wana wawili, na mdogo wao akamwambia baba yake, baba, nipe sehemu ya mali inayonijia.

Akawagawia mali yake. Baada ya siku chache, yule mdogo akakusanya vyote alivyokuwa navyo, akasafiri kwenda nchi ya mbali, akatapanya mali yake huko kwa maisha ya uasherati.

Alipomaliza kutumia kila kitu, njaa kali ilitokea katika nchi ile, akaanza kuhitaji. Basi, akaenda akaajiriwa na mmoja wa raia wa nchi ile, ambaye alimtuma shambani mwake kulisha nguruwe. Akatamani kulishwa maganda waliyokula nguruwe, wala hakuna mtu aliyempa chochote.

Lakini alipotafakari, akasema, Ni watumishi wangapi wa baba yangu wanao chakula cha kutosha, lakini mimi hapa nakufa kwa njaa? Nitaondoka niende kwa baba yangu. Nitamwambia baba yangu, nimwambie, Baba, nimekosa juu ya mbingu, na mbele yako, sistahili tena kuitwa mwanao.

Nifanye kama mmoja wa watumishi wako. Akaondoka, akaja kwa baba yake. Lakini alipokuwa bado mbali, baba yake akamwona, akamhurumia, akamkimbilia, akamkumbatia, akambusu.

Yule mwana akamwambia, Baba, nimetenda dhambi juu ya mbingu, na mbele yako sistahili kuitwa mwanao tena. Lakini baba akawaambia watumishi, Leteni upesi vazi lililo bora mkamvike, na mtie pete mkononi na viatu miguuni, mleteni ndama aliyenona mkamchinje, na ale, na tule na kusherehekea. Kwa hili, mwanangu alikuwa amekufa, na yu hai tena.

Alikuwa amepotea na amepatikana. Wakaanza kusherehekea. Sasa kaka yake mkubwa, mwanawe mkubwa, alikuwa shambani.

Alipokaribia nyumba, akasikia muziki na densi. Akamwita mmoja wa watumishi, akamwuliza, “Maana yake nini?” Akasema, “Ndugu yako amekuja, na baba yako amechinja ndama aliyenona kwa sababu amempokea akiwa salama na mzima.”

Lakini alikasirika na akakataa kuingia. Baba yake alitoka nje na kisha akamtendea. Lakini akamjibu baba yake, “Tazama, nimekutumikia kwa miaka mingi, na sijawahi kuasi amri yako.”

Hukunipa hata mwana-mbuzi ili nisherehekee na rafiki zangu. Na mwana wako alipokuja, aliyekula mali yako pamoja na makahaba, ulimchinja ndama aliyenona. Wakamwambia, Mwanangu, wewe upo pamoja nami sikuzote, na vyote vilivyo vyangu ni vyako.

Ilikuwa inafaa kusherehekea na kushangilia kwa ajili ya hili. Ndugu yako alikuwa amekufa na yu hai; alikuwa amepotea na amepatikana.

Luka 15 ina mifano mitatu inayohusu vitu au watu waliopotea: kondoo aliyepotea, mstari wa nne hadi saba; sarafu iliyopotea, mstari wa nane hadi wa 10; na mwana aliyepotea, mstari wa 11 hadi wa 32. Mara mbili, neno lililopotea limetumika kwa ajili ya mwana. Alikuwa amepotea na linapatikana katika mstari wa 34 na pia katika mstari wa mwisho wa 32.

Mistari ya utangulizi iliandaa mazingira ya mifano hiyo. Mifano hii mitatu—watoza ushuru na wenye dhambi—walitaka kumsikia Yesu, lakini Mafarisayo na waandishi walilalamika wenyewe kuhusu urafiki wa Yesu na wenye dhambi katika mstari wa kwanza na wa pili. Sura inapoendelea, Yesu anasimulia mifano hiyo ili kuhalalisha ushirika wake na wenye dhambi.

Kwa kufanya hivyo, atazungumzia makundi mawili yaliyoanzishwa katika mstari wa kwanza na wa pili. Mchungaji wa kondoo 100 hupoteza mmoja. Anawaacha wale 99 na kumtafuta kondoo aliyepotea hadi ampate.

Mfano huo unasherehekea furaha ya kupata kilichopotea. Mchungaji anamweka kondoo aliyepatikana mabegani mwake kwa furaha ili kumpeleka nyumbani, mstari wa tano na wa sita. Anawaalika majirani zake kufurahi pamoja naye kwa kupata kwake, mstari wa sita.

Yesu anasema kutakuwa na furaha zaidi mbinguni kwa ajili ya mwenye dhambi mmoja atubuye kuliko kwa watu 99 wenye haki ambao hawahitaji kutubu. Kwa mfano huu, Yesu anawaita watoza ushuru na wenye dhambi watubu huku akiwakemea Mafarisayo na waandishi wanaojiona kuwa waadilifu ambao wanafikiri

hawahitaji kutubu. Ujumbe wa Yesu ni uleule kwa mwanamke anayetafuta na kupata sarafu yake iliyopotea.

Baada ya kuipata, anawaita marafiki kwenye sherehe na kuwaambia wafurahi pamoja naye, mstari wa tisa. Tena, Yesu anasisitiza hoja hiyo, ananukuu, kwa njia ile ile, nawaambia kuna furaha mbele ya malaika wa Mungu kwa ajili ya mwenye dhambi mmoja anayetubu, mstari wa 10. Wasomaji wamemkosoa mwanamke huyo kwa kutumia pesa nyingi zaidi kwa ajili ya sherehe kuliko sarafu iliyopatikana ilivyokuwa na thamani.

Edwards anasahihisha wazo hili. James Edwards, Injili Kulingana na Luka, ukurasa wa 437, "mfano huo hauhusu uchumi, hata hivyo, unahusu neema ya Mungu, labda upumbavu wa neema ya Mungu unaowatafuta waliopotea hadi wapatikane na mara watakapopatikana, husherehekea kupona kwao kwa kuachana. Furaha ya Mungu haina bei. Shimo kubwa, nukta ya mshangao 16:26 katika mabano, shimo kubwa liko kati ya Mafarisayo na ufalme wa Mungu katika hatua hii. Wanalalamika wakati Yesu anakula na wenye dhambi wengi na watoza ushuru, lakini mbingu zote hufurahi mmoja wao anapotubu."

Marshall yuko sahihi, "matumizi ya mfano miwili ya kwanza yanaifanya iwe wazi kabisa kwamba furaha kama hiyo ni kielelezo cha furaha inayohisiwa na Mungu anaporejsha kile alichopoteza." Marshall's Commentary on Luke, ukurasa wa 597.

Kwa hivyo Yesu anaonyesha mgawanyiko mkubwa kati ya mtazamo wa Mungu kwa wenye dhambi wanaotubu na mtazamo wa viongozi wa Kiyahudi. Kitu au mtu aliyepotea anakuwa muhimu zaidi tunapohama kutoka mfano mmoja hadi mwingine. Kondoo aliyepotea alikuwa mmoja tu kati ya mia moja.

Sarafu iliyopotea ilikuwa moja kati ya kumi. Mwana mpotevu alikuwa mmoja kati ya wawili tu. Hivyo thamani ya kile kilichopotea inaongezeka katika mfano hii yote.

Yesu anaanza mfano wa mwana mpotevu kwa kuwatambulisha wahusika watatu: mtu na wanawe wawili. Mwana mdogo anamtukana baba yake kwa kuomba urithi wake mapema. Baba anakubali ombi la mwanawe kwa neema, na mvulana anaondoka, mstari wa 12.

Muda mfupi baadaye alikusanya mali yake na kusafiri kwenda nchi ya mbali na huko akatapanya mali yake kwa maisha ya uzembe. Hali ya mvulana huyo ilizidi kuwa mbaya kwa sababu si tu kwamba alitumia vyote alivyokuwa navyo bali pia njaa kali ilitokea katika nchi hiyo, mstari wa 15. Akiwa amekata tamaa, mwana mdogo alipata kazi ya kulisha nguruwe kwa mtu aliyekuwa akiwamiliki.

Lakini mvulana huyo alijikuta na njaa, hana pesa, na hana marafiki. Alipofikiria hali hiyo, aligundua kuwa wafanyakazi wa baba yake walikuwa na vitu vingi, na hakuwa

navyo. Kwa hiyo aliamua kwenda nyumbani, kuomba msamaha kwa baba yake, na kuomba kazi kama mfanyakazi wa kuajiriwa, mstari wa 17 na 19.

Alirudia hotuba yake. Baba , nimetenda dhambi dhidi ya mbingu na mbele yako. Sistahili tena kuitwa mwanao.

Nifanye kama mmoja wa watumishi wako, mstari wa 18 na 19. Basi akarudi kwa baba yake. Hata hivyo, baba yake alimwona kwa mbali, akajaa huruma, akakimbia, akamkumbatia na kumbusu.

Mwana aliyerudi alianza hotuba yake ya mazoezi lakini hakufanikiwa kuimaliza. Kwani baba aliwaagiza watumishi wake wamletee mwanawe joho, pete na viatu na kutangaza kwamba kutakuwa na karamu, mistari ya 21 hadi 23. Maneno ya baba yanakumbukwa.

Tule na kusherehekea. Kwa hili, mwanangu alikuwa amekufa na yu hai. Alikuwa amepotea na amepatikana.

Baba yake hata aliamuru kuchinjwa kwa ndama aliyenona, na sherehe ikaanza. Hata hivyo, kila mtu hakufurahi kurudi kwa mwana mpotevu. Kwani kaka mkubwa alikuwa na mwikio tofauti sana kwa habari hii.

Aliposikia muziki na densi aliuliza maana yake na akaambiwa kwamba kaka yake amerudi nyumbani na baba yako amemchinja ndama aliyenona kwa sababu amempokea akiwa salama na mzima. Mstari wa 25 hadi 27. Mwana mkubwa alikasirika na hakujiunga na sherehe.

Baba yake mkarimu alimsihi afanye hivyo. Mwana bado alikataa na kulalamika. Alikuwa amekuwa mtumwa kwa miaka mingi kwa ajili ya baba yake na hakuwahi kupewa mbuzi wa kusherehekea na marafiki zake, sembuse ndama aliyenona.

Lakini mwana mwenye hasira alisema kwamba hivyo ndivyo baba alivyomfanyia mwanawe mdogo, ambaye alipoteza pesa zake na makahaba. Baba alijibu kwa upole maneno hayo makali. Mwanangu, wewe uko nami sikuzote, na vyote vilivyo vyangu ni vyako.

Ilikuwa inafaa kusherehekea na kufurahi kwamba ndugu yako alikuwa amekufa na yu hai. Alikuwa amepotea na amepatikana. Mistari ya 31 hadi 32.

Tunajifunza mengi kuhusu neema ya Mungu na watu wa Mungu wa Agano Jipya kutokana na mifano hiyo mitatu, hasa ya mwisho. Luka anakusudia tusome mifano yote mitatu tukizingatia tukio lililotolewa katika mstari wa 1 na 2. Mwana mpotevu anawakilisha watoza ushuru na wenye dhambi na kaka mkubwa anawakilisha

Mafarisayo na waandishi. Mbingu inafurahi kwa waliopotea, ikiwa ni pamoja na watoza ushuru na wenye dhambi kupatikana na sisi pia tunapaswa.

Kama vile Mafarisayo na waandishi walivyolalamika kuhusu chaguo la Yesu la ushirika wa mezani, ndivyo kaka mkubwa alivyolalamika kuhusu sherehe iliyoandaliwa kwa ajili ya kaka yake mpotevu aliyerudi nyumbani. Jinsi Green alivyoshughulikia mambo haya yanahitaji kunukuliwa. Maelezo ya Joel Green kuhusu Luka.

Akishtakiwa kwa kuwapokea wale wanaopenda kukaribia maneno ya Yesu, Yesu anajibu kwa kusisitiza umuhimu wa Mungu wa majibu ya furaha kwa kupona kwa waliopotea. Kama baba katika mfano, anatambua umuhimu wa kuwapokea waliopotea mezani, ikiwa ni pamoja na wale ambao hadhi yao kama watoza ushuru na wenye dhambi huwafanya kuwa washirika wa mezani wasiokubalika. Waandishi na Mafarisayo wanaalikwa kujikuta wakiwakilishwa katika mfano kama mwana mkubwa, anayewajibika na mtiifu, inaonekana, lakini akishindwa katika mshikamano wao na kusudi la ukombozi la Mungu.

Zaidi ya hayo, katika hadithi ya Yesu aliyepakwa mafuta na mwanamke mwenye dhambi, kama ilivyo katika hadithi hiyo, ndivyo mfano huu ulivyo wazi. Bock yuko sahihi. Maelezo ya Luka juzuu ya 1, ukurasa wa 1320.

"Hadithi inatuacha tukiwa tumekwama, kwani hatujaambiwa kaka mkubwa anafanya nini. Mfano umeachwa ili wasomaji wa Luka waweze kutafakari kuhusu jibu sahihi. Je, wangeingia ndani, kama wangukuwa katika nafasi ya kaka huyo? Je, watashiriki furaha hiyo? Je, watajiunga na fursa hiyo kuwasaidia waliopotea kumpata Mungu? Mtu lazima achague jinsi ya kujibu changamoto ya Yesu ya kuwatafuta wenye dhambi."

Kipindi nambari sita kinatoka Luka 19:1 hadi 10. Watu wa Mungu katika Agano Jipya ndio wale ambao Yesu aliwaokoa. Yesu aliingia Yeriko na alikuwa akipita katikati yake.

Na tazama, palikuwa na mtu mmoja jina lake Zakayo, mkuu wa watoza ushuru, naye alikuwa tajiri, naye alikuwa akitafuta kumwona Yesu alikuwa nani.

Lakini kwa sababu ya umati wa watu, hakuweza, kwa sababu alikuwa mfupi wa kimo. Kwa hiyo, akatangulia mbio, akapanda juu ya mkuyu ili amwone, kwa maana alikuwa karibu kupita njia ile. Yesu alipofika mahali hapo, akatazama juu, akamwambia, Zakayo, shuka upesi, kwa maana leo imenipasa kukaa nyumbani kwako.

Kwa hiyo, akashuka haraka, akamkaribisha kwa furaha. Nao walipoona, wote wakanung'unika, wakisema, Ameingia kuwa mgeni wa mtu mwenye dhambi.

Zakayo akasimama, akamwambia Bwana, Tazama, Bwana, nusu ya mali yangu nawapa maskini, na kama nimemnyang'anya mtu kitu kwa hila, namrudishia mara nne. Yesu akamwambia, Leo wokovu umefika nyumbani humu, kwa kuwa yeye naye ni mwana wa Ibrahimu.

Kwa maana mwana wa Adamu alikuja kutafuta na kuokoa waliopotea. Mwanzoni mwa kipindi kilichopita, ambapo Yesu alimponya mwombaji kipofu, alikaribia Yeriko, Luka 18, 35. Katika kipindi hiki, alipitishwa kupitia mji huo huo, 19:1. Harakati kama hiyo inaonyesha safari ya Yesu, simulizi la safari la Luka linalompeleka Yesu Yerusalemu na kifo chake cha upatanisho na ufufuo.

Wakati wa safari hii, Yesu anawafundisha wanafunzi wake masomo mengi. Mara moja, Zakayo anatambulishwa kama mtu, mkuu wa watoza ushuru, na tajiri. Mstari wa 2. Wayahudi waliwatukana watoza ushuru ambao waliwaona kama maajenti wasio waaminifu wa Roma.

Nafasi ya Zakayo kama mtoza ushuru mkuu haijulikani isipokuwa kwa marejeleo haya. Labda, alikuwa juu ya wengine waliomfanyia kazi huko Roma. Kwa ujumla, watoza ushuru walifanya vizuri kifedha, na Zakayo zaidi ya wengine kwa sababu ya nafasi yake ya uongozi.

Zakayo alikuwa mfupi kwa kimo na alitaka kumwona Yesu lakini hakuweza kwa sababu ya umati uliokuwa umekusanyika. Ingawa alikuwa mbunifu sana, alikimbia mbele na kupanda mkuyu uliokuwa katika njia ya Yesu. Green anaonyesha kwamba Zakayo alikuwa mtu aliyekuwa katika safari, kwani alivumilia, nukuu, aibu inayowezekana ya kupanda mti licha ya hadhi yake ya kiume na cheo chake katika jamii kama mtu tajiri.

Green, Injili ya Luka 669. Zakayo alikuwa amezimbia kumwona Yesu, na alifanikiwa, lakini mbali zaidi ya matarajio yake. Kwa maana Yesu alipokaribia, alimtazama Zakayo juu kwenye mti na kumwambia ashuke haraka, kwa sababu Yesu lazima. Tunafahamu sana neno hilo katika Injili ya Luka, lazima akae nyumbani kwake.

Mstari wa 5. Zakayo alishuka kwa bidii na kumkaribisha kwa furaha, mstari wa 6. Hamu ya Yesu ya kushiriki ukarimu na mwenye dhambi anayejulikana inavuta malalamiko ya umati, mstari wa 7. Vile vile majibu ya awali ya Yesu ya kuwakumbatia waliodharauliwa. 5.30.15.2. Mathayo 9.6.7. Bwana alisema, 11. Maneno yanayofuata ya Zakayo ni ya ajabu.

Zakayo akimwita Bwana, alikiri hadharani, "Samahani, tazama Bwana, nusu ya mali zangu nawapa maskini, na kama nimemnyang'anya mtu chochote, namrudishia mara nne." Luka 19:8. Bach anatufahamisha kwamba historia ya kitamaduni inaonyesha kiwango cha ahadi ya Zakayo. Katika Uyahudi, ilichukuliwa kuwa ukarimu kutoa 20% ya mali ya mtu.

Malipo ya kisheria kwa ulafi yalikuwa 20%. Mambo ya Walawi 5:16. Hesabu 5:7. Lakini Zakayo anachukua adhabu kali maradufu ambayo sheria ya Musa iliawaweka wezi, Kutoka 22:1 na 21:37. Kwa kuchukua wajibu huu, Zakayo anaonyesha sadaka ya shukrani inayoonyesha moyo uliobadilika, kwa kutumia lugha ya Darrell Bock, akinukuu Earl Ellis, Injili ya Luka, toleo la 2, ukurasa wa 221. Maneno ya Zakayo yanavutia zaidi yanapopimwa dhidi ya mwitikio wa mtawala tajiri.

Yesu alipomwambia, mtawala tajiri, auze mali zake, awape maskini mapato, na kumfuata Yesu. Baada ya kusikia haya, alihuzunika sana kwa sababu alikuwa tajiri sana, Luka 18:23. Tukiwa na mashaka yoyote kuhusu ukweli wa Zakayo kuhusu wokovu, maneno ya Yesu yanayaondoa. Leo wokovu umefika katika nyumba hii, kwa kuwa yeye pia ni mwana wa Ibrahimu.

Mstari wa 9. Azimio la Zakayo linaonyesha utimilifu wa kusudi la kuja kwa Yesu ulimwenguni, ambalo limetolewa katika mstari unaofuata, mstari wa 10. Kwa maana Mwana wa Adamu amekuja kutafuta na kuokoa waliopotea. Tumeona mstari huo ukirudiwa na kuzingatiwa na wasomi wengi kama kauli mbiu, kama kauli mbiu ya Injili ya Luka.

Kwa mfano, mimi, Howard Marshall, naona mstari huu kwa usahihi kama kauli mbiu ya Injili ya Tatu. “Mada kuu katika maandishi ya Luka ni kwamba Yesu anatoa wokovu kwa wanadamu. Kama tungekuwa tunatafuta andiko la kufupisha ujumbe wa Injili, bila shaka lingekuwa Luka 19:10. Kwa maana Mwana wa Adamu alikuja kuwaokoa waliopotea.” Marshall, Luka, Mwanahistoria na Mwanatheolojia, ukurasa wa 116.

Kifungu hiki kinatusaidia kuelewa watu wa Mungu wa Agano Jipya, kwani kinasisitiza msisitizo wa Luka juu ya umoja wa kiinjili. Yesu alikuja kuokoa, na alikuja kuwaokoa wote, hata wale walio pembezoni mwa jamii.

Luka anaonyesha wasiwasi maalum wa Yesu wa kuwaokoa maskini, wagonjwa, na wale wanaohesabiwa kuwa wenye dhambi na watu wenye heshima, na pia kuwaokoa watoto na watoza ushuru. Yesu anashuhudia mfano nambari 7 wa kanisa katika Luka, na hiyo ni Luka 24:44-49. Baada ya kula kipande cha samaki wa kuokwa ili kuwashawishi wanafunzi kwamba Yesu si mzimu, akawaambia, Haya ndiyo maneno yangu niliyowaambia nilipokuwa pamoja nanyi, ya kwamba yote yaliyoandikwa kunihusu mimi katika Torati ya Musa, na Manabii, na Zaburi, lazima yatimizwe.

Ndipo akawafunulia akili zao ili waelewe Maandiko, akawaambia, Ndivyo ilivyoandikwa, kwamba Kristo atateswa na kufufuka siku ya tatu kutoka kwa wafu, na kwamba mataifa yote yatahubiriwa kwa jina lake toba na msamaha wa dhambi, kuanzia Yerusalemu. Ninyi ni mashahidi wa mambo haya, na tazama, nawaletea ahadi ya Baba yangu juu yenu, lakini kaeni mjini mpaka mtakapovikwa nguvu kutoka

juu. Kristo aliyefufuka alionekana kwa wanafunzi wake, ambao, matokeo yake, walishtuka na kuogopa, wakadhani wanaona mzimu.

Luka 24:37. Yesu akawahakikishia kwamba ni yeye kwa kuwaonyesha unyanyapaa mikononi na miguuni mwake, na walipokuwa bado hawaamini kwa furaha na kustaajabu, akawaambia, Mna chakula chochote hapa? Wakampa kipande cha samaki wa kuokwa. Akakichukua na kukila mbele yao.

Hii iliwaonyesha kwamba hakuwa mzimu bali alikuwa Bwana wao aliyesulubiwa na kufufuka. Mistari ya 42 na 43 ya Luka 24. Kisha Yesu alitafsiri mwonekano wake kwa wanafunzi wake kulingana na utabiri wake wa awali.

Yuko hai kwa sababu mstari wa 44, kila kitu kilichoandikwa kunihusu mimi katika torati ya Musa na manabii na Zaburi lazima kitimizwe. Hapa tunakutana tena na mada ya Luka kuhusu matukio yanayotokea kulingana na mpango wa kimungu. Hii ni mada kuu ya Luka Matendo.

Kisha Yesu akawaangazia wanafunzi ili waweze kuelewa maandiko, hasa yale yaliyotabiri kifo chake na ufufuo wake. Mistari ya 45 na 46. Lakini maneno yake hayakuishia hapo, kwani Agano la Kale lilitabiri zaidi.

Hapa mwishoni mwa injili ya Luka, Yesu anafichua waziwazi kile alichokuwa amedokeza hapo awali, na kwamba toba na msamaha wa dhambi vinapaswa kutangazwa kwa jina lake kwa mataifa yote, kuanzia Yerusalemu. Yesu anakusudia injili iende ulimwenguni. Huenda wanafunzi hawakuelewa maneno ya Yesu kama yanamaanisha kwamba habari njema ingewaendea Wayahudi waliotawanyika katika himaya yote.

Lakini kitabu cha pili cha Luka kinaweka wazi kwamba Yesu alimaanisha kwamba injili ingewaendea Mataifa na pia Wayahudi. Zaidi ya hayo, Yesu anawaagiza. Mstari wa 48.

Ninyi ni mashahidi wa mambo haya, anasema. Hii inatabiri maneno ya Petro katika Matendo 2, ambapo sifa ya kuchukua nafasi ya Yuda ilikuwa kutoka miongoni mwa watu ambao wamefuatana nasi wakati wote Bwana Yesu alipoingia na kutoka kati yetu, kuanzia ubatizo wa Yohana hadi siku alipochukuliwa kutoka kwetu. Kutoka miongoni mwa hawa ni muhimu mmoja awe shahidi pamoja nasi wa ufufuo.

Matendo 2:21 na 22. James Edwards anakamata wazo la mistari ya 46 na 48 ya Luka 24. "Kwa hivyo, agizo la mwisho linaipatia jumuiya ya Yerusalemu mamlaka ya kitume na kuikabidhi kwa ajili ya utume wa karama kwa mataifa.

Yesu aliwafundisha wanafunzi wake kwamba maandiko yanamzungumzia kama aliyesulubiwa na kufufuka. Kisha akawaagiza kupeleka habari njema ya toba inayoongoza kwenye msamaha wa dhambi kwa mataifa yote.” Luka 24:47.

Amewapa ujumbe. Sasa anaongeza ahadi ya uwezeshaji kwamba watahitaji ili wawe wainjilisti wenye mafanikio. Na tazama, ninawapelekea ahadi ya baba yangu, lakini kaeni mjini mpaka mtakapovikwa nguvu kutoka juu.

Mstari wa 49. Kwa mara nyingine tena, hatuna uhakika ni kiasi gani wanafunzi wake walielewa maneno ya Yesu wakati huo, lakini bila shaka wangeelewa siku ya Pentekoste. Yesu aliahidi kumtuma Roho Mtakatifu ili kuwatia moyo katika kazi ngumu ya uinjilisti.

Zaidi ya hayo, roho ingefanya kazi ya kuwabadilisha wasikilizaji ambao hawajaokoka kuwa wa Mungu. Wale 11 walipaswa kungoja Yerusalemu hadi Yesu afanye alichohadi, ambacho, bila shaka, ndicho sura mbili za kwanza za Matendo zinachotoa. Howard Marshall anaunganisha kifungu hiki na maandishi kuhusu mada zinazofanana kutoka kwa Mathayo na Yohana.

Maelezo ya Marshall kuhusu Luka, kurasa 903, 904. “Uhusiano wa nyenzo hii na Mathayo 28, 16 hadi 20, kifungu cha agizo kuu na Yohana 20:21 na 23, ambapo Yesu anawapulizia wanafunzi na kuwaambia wapokee roho wanapohubiri na kuwaletea watu msamaha. Uhusiano kati ya hii na Mathayo 28 na Yohana 20 ni dhahiri.”

Luka anashiriki na Mathayo agizo la kwenda kwa mataifa na ahadi ya nguvu ya Mungu. Anashiriki na Yohana ahadi ya roho na marejeleo ya msamaha wa dhambi. Kwa hivyo, haiwezi kutiliwa shaka kwamba mila za kawaida ndizo msingi wa masimulizi haya.

Kiini cha msingi ni kwamba Yesu aliwaamuru wanafunzi wake kueneza habari njema kwa upana na kutoa msamaha wa dhambi na kwamba aliwaahidi nguvu ya Mungu kwa ajili ya kazi yao. Hii ni njia inayofaa ya kumaliza utafiti wetu wa watu wa Mungu wa Agano Jipya katika injili ya Luka kwa kusisitiza umuhimu wa ujumbe wa wokovu, agizo la wanafunzi, na uwepo wa Roho Mtakatifu unaowawezesha. Hii pia ni njia inayofaa ya kuhamia sehemu ya pili ya ujumbe wa Luka, kitabu cha Matendo, pamoja na matumizi yake na upanuzi wa mada hizo hizo tatu.

Bwana akipenda, tutafanya hivyo mihadhara michache kuanzia sasa, lakini sasa tunataka kuendelea na injili ya Luka, wakati huu tukiwa na kitabu kizuri sana cha I. Howard Marshall, Mwanahistoria na Mwanatheolojia wa Luka, sura ya 7, chenye kichwa To Save the Lost. Mada kuu katika kitabu hiki ni wokovu kwa wanadamu. Kama tungekuwa tunatafuta kifungu cha kufupisha ujumbe, bila shaka kingekuwa Luka 19:10: “Mwana wa Adamu alikuja kutafuta na kuokoa waliopotea.”

Kwa mstari huu, Luka anahitimisha hadithi ya huduma ya Yesu huko Galilaya na Yudea. Sehemu inayofuata mara moja, ambayo ina mfano wa pauni, Luka 19:11-27, inatazamia kuingia Yerusalemu na ni sehemu ya sehemu mpya, ambayo inaanza hapa badala ya yale yaliyotangulia. Kwa hivyo, maneno ya Yesu yanasimama kwenye kilele cha huduma yake ya uinjilisti na yanafupisha umuhimu wake.

Yesu alikuja kuokoa. Kwa kutaja sifa hii kama sifa muhimu ya huduma, Luka alikuwa akifanya kitu kipya ikilinganishwa na wainjilisti wengine. Lakini wakati huo huo, hakuwa akiweka motifu mpya juu ya mapokeo ya injili.

Msisitizo wa Marko ni tofauti kidogo. Kwa sasa, kuna nadharia nyingi tofauti kuhusu kusudi na sifa za Marko, lakini tunaweza kuona kuwa ni muhimu kwamba Marko anatumia neno injili kuhusiana na yaliyomo katika kitabu chake. Anajiona kama anayewasilisha ujumbe, kama vile Yesu alivyowasilisha ujumbe, na maudhui ya ujumbe huo ni habari njema kwa wale wanaoupokea.

Lakini Marko haingii kwa undani zaidi kuhusu maudhui ya ujumbe huo mara tu anapomaliza kufupisha viambato vyake muhimu. Marko 1:14 na inayofuata. Wasiwasi wake unaonekana kuwa zaidi kuhusu nafsi ya Yesu.

Kusudi lake ni kumwonyesha Yesu kama Kristo na hasa kama Mwana wa Mungu. Swali muhimu zaidi ni, mnasema mimi ni nani? Marko 8:29. Ushahidi una sehemu ya kile ambacho tumekiita mafumbo ya siri ambapo mamlaka ya kimungu ya Kristo yanafunuliwa kwa wale waliopewa macho ya kuiona. Pia unajumuisha mafundisho ambapo Yesu anafichua kwamba kazi yake inahusu mateso kabla ya kupata utukufu na ushindi wa mbinguni, na hivyo ufuasi unahusisha utayari kwa upande wa wafuasi wake kufuata njia ile ile ya mateso.

Ikiwa ujumlishaji unaweza kuruhusiwa, labda tunaweza kusema kwamba Marko anajali sana utu wa Yesu. Kumjua Yesu ni nani ni sehemu ya injili yake. Nia mbalimbali zilizojitokeza katika Injili ya Mathayo si rahisi kuzifupisha.

Mada kuu mbili zinatawala. Moja ni kwamba Yesu ndiye Masihi aliyeahidiwa wa Agano la Kale na Uyahudi. Inaonekana dhahiri kusudi moja kuu la Mathayo lilikuwa kuwaonyesha Wayahudi kwamba Yesu alikuwa Masihi na kwamba kwa hivyo kanisa lilikuwa watu wa kweli wa Mungu.

Kwa hivyo, Mathayo anarudia mengi ya yaliyomo katika Marko na anasisitiza sifa zinazoonyesha kwamba Yesu ndiye Masihi Myahudi. Mada yake nyingine kuu ni mafundisho ya Yesu. Inaonekana Mathayo amekusanya maneno ya Yesu kwa makusudi na kuyapanga kulingana na mada ili hisia kuu inayotolewa kuhusu shughuli za Yesu ni kwamba alikuwa mwalimu aliyewapa wafuasi wake maelekezo ya kimfumo.

Hii haimaanishi kwamba Mathayo anawasilisha ushikamanifu mpya. Badala yake anaamini kwamba wokovu upo katika maneno ya Yesu. Inafaa kuzingatia kwa ufupi Injili ya Yohana pia kwa kuwa kuna uhusiano fulani kati yake na Luka unaoonyesha kwamba wainjilisti hao wawili au angalau mila zilizokuwa chini ya Injili zao zilihusiana kwa namna fulani.

Hapa, Yesu anaonekana kama yule anayemfunua Mungu na kuwaonyesha wanadamu uzima wa milele wa Mungu. Jamii ya uzima wa milele ndiyo dhana ya msingi ya soteriolojia katika Yohana, na Yesu anawasilishwa kimsingi kwa jinsi uhusiano wa karibu wa baba yake na baba yake ulivyo. Anawasilishwa kwa maneno hayo.

Kusudi la Injili ni la uinjilisti sana , ingawa pia lina umuhimu mkubwa. Kutokana na maelezo haya mafupi ya Injili zingine , itakuwa dhahiri mwanzoni, hata kabla hatujafunua mafundisho ya Luka kwa undani zaidi, kwamba mada ya wokovu na Yesu kama mtoaji wa wokovu ni sifa inayomtofautisha Luka. Mkazo upo zaidi juu ya ubora chanya wa kile Yesu alikuja kufanya duniani na kuwapa wanadamu na msamiati ambao Luka anatumia kuelezea hili hauonekani sana katika Injili zingine.

Wakati huo huo ni wazi kwamba lengo la Luka si tofauti kimsingi na lile la Injili zingine. Kila moja ya Injili ni ya kiinjilisti. Kila moja inahusika na kumwasilisha Yesu kama Mwokozi .

Lakini ilhali mkazo katika Marko uko juu ya nafsi ya Kristo, katika Mathayo juu ya mafundisho ya Yesu, na katika Yohana juu ya udhahirisho wa uzima wa milele ndani yake, mkazo wa Luka uko juu ya baraka za wokovu anazoleta. Kwa hivyo, kwa ujumla, mbinu ya Luka si tofauti kimsingi na ile ya wainjilisti wengine. Wote wanahusika na wokovu kwa maana pana.

Wala Luka si mzushi kabisa katika istilahi yake. Dhana ya wokovu ni ya msingi katika mafundisho ya Agano Jipya. 1 Wathesalonike ni miongoni mwa maandishi ya zamani zaidi katika Agano Jipya na wasomi wengi wangeiona kuwa ndiyo barua ya kwanza kabisa ya Paulo iliyopo.

Hata hivyo, kama si maandishi ya kwanza kabisa ya Paulo, kwa maoni yetu, Wagalatia labda ilitangulia; tarehe yake inaifanya iwe muhimu kwa kusudi letu la sasa la kuanzisha enzi ya istilahi ya wokovu katika kanisa la kwanza. Hapa, tunamwona Paulo akizungumzia kuhusu Mataifa kuokolewa kwa njia inayoonyesha kwamba ilikuwa neno la sasa la uongofu wa Kikristo. 1 Wathesalonike 2:16. Istilahi hiyo hiyo inaonekana tena katika barua zake zote, ikiwa haipo tu katika Wagalatia na Wakolosai.

Kati ya maandishi mengine ya Agano Jipya, ni Yohana wa 2 na wa 3 pekee wanaoshindwa kutumia neno kundi. Hii inaonyesha si tu kwamba istilahi hiyo iliibuka mapema bali pia kwamba ilienea kote kanisani. Tunaweza kurudi nyuma zaidi.

Kuna sababu nzuri ya kuamini kwamba katika Warumi 10:9 Paulo anatumia fomula iliyopo. Ukikiri kwa midomo yako kwamba Yesu ni Bwana na kuamini moyoni mwako kwamba Mungu alimfufua kutoka kwa wafu, utaokoka. Hapa kile ambacho bila shaka ni ungamo la imani la awali kinanukuliwa.

Pia tunajua kwamba Paulo anatangulia muhtasari wake wa mahubiri ya kwanza kabisa katika 1 Wakorintho 15:3 na kufuatia na maoni kwamba ni kwa injili hii ndipo wanadamu huokolewa. Mstari wa 2. Hii inaonyesha kwamba kwake, muhtasari wa awali wa injili ulifungamana na wazo la kuokolewa. Mwokozi aliyeahidiwa.

Ikiwa hadithi ya Zakayo inaunda kilele cha huduma ya Yesu kabla ya kuingia kwake Yerusalemu na matukio yanayoongoza kwenye Mateso, tukio la ufunguzi linaloweka mfano wa kinachofuata ni mahubiri ya Yesu katika sinagogi huko Nazareti, Luka 4 :16-30. Kwa kawaida inadhaniwa kwamba tukio lililoandikwa hapa ni sawa na lile la Marko 6:1-6 na kwamba Luka amelileta mbele katika simulizi kwa sababu ya tabia yake ya kiprogramu kwa maelezo yake ya huduma. Baadhi wangeenda mbali zaidi na kuona simulizi katika hatua hii kama kwa kiasi kikubwa kutokana na ufupisho wa Luka mwenyewe wa hadithi katika Marko. Ikiwa hoja hizi mbili ni sahihi, basi tukio katika hali yake ya sasa lina umuhimu mkubwa katika kuonyesha jinsi Luka alivyotamani wasomaji wake waifikie hadithi ya huduma.

Hata hivyo, hakuna dhana inayoweza kuachwa bila shaka. Uchambuzi wa mila na uandishi katika hadithi una utata mwingi, lakini wasomi wengi wangekubaliana kwamba chanzo kingine zaidi ya Marko kimetumika kwa baadhi au hadithi yote. Zaidi ya hayo, H. Schurman amewasilisha kesi ya kuwepo kwa chanzo mbadala kinachosimulia jinsi huduma ya Yesu ilivyoanza.

Ikitumiwa na Mathayo na Luka, ilijumuisha angalau Luka 4:14-16 na kuanzisha ziara ya Nazareti mwanzoni mwa huduma. Ikiwa mapendekezo haya ni sahihi, basi inafuata kwamba sehemu kubwa ya kesi ya kubishana kwamba Luka mwenyewe aliunda tukio hili ili kuweka muundo wa huduma inatokana na usaidizi. Hata hivyo, bado ni kweli kwamba Luka alichagua kutumia ripoti hii maalum ya ufunguzi wa huduma badala ya nyingine yoyote, na kwamba, kwa hivyo, lazima iwe ilikuwa na umuhimu fulani machoni pake.

Tunaweza kuichunguza kihalali kutoka kwa mtazamo huu. Sehemu ya kwanza ya simulizi inasimulia jinsi Yesu alivyosimama kusoma somo kutoka kwa manabii katika ibada ya sinagogi, na akasoma kutoka Isaya 61:1-2, kisha akawashangaza watu wake kwa kutangaza, nukuu, leo andiko hili limetimizwa mkisikia, funga, nukuu. Ni kwa sehemu hii ya hadithi tunayohusika nayo mara moja.

Jambo la kwanza, jambo la kwanza kuzingatiwa hapa ni kwamba Yesu ananukuu kutoka Agano la Kale na anazungumza kwa njia ya utimilifu wake. Kifungu kilichonukuliwa kilizungumzwa na nabii kwa nafsi ya kwanza na, kwa hivyo, inaonekana kinarejelea hisia yake mwenyewe ya utume. Hata hivyo, ingewezekana pia kumtambulisha mzungumzaji na mtumishi wa Yahweh, ambaye anaonekana waziwazi katika sura zilizotangulia za unabii.

Kwa vyovyote vile, kifungu hiki kinachukuliwa hapa kama cha kinabii kwa maana ya kuwa cha utabiri, na dai linatolewa kwamba kifungu hicho kinatimizwa katika Yesu mwenyewe. Utu wake na shughuli zake zimeelezwa katika unabii. Hii ina maana kwamba shughuli ya Yesu inaweza kuzingatiwa ipasavyo kama ya mwisho wa dunia.

Hiyo ni kusema, shughuli yake inachukuliwa kama kitu ambacho kilitabiriwa kama kitatokea katika siku zijazo katika Agano la Kale. Na kwa kuwa kipindi cha miaka mia kadhaa kilitenganisha unabii na wakati wa mwisho, kikatenganisha unabii, samahani, na utimilifu, ni hakika unabii huo ulichukuliwa kama unarejelea wakati wa mwisho ili kuonekana kwa Yesu kuonekane kama tukio la wakati wa mwisho. Huu ni hitimisho muhimu.

Inamaanisha kwamba huduma ya Yesu inachukuliwa kama tukio la mwisho wa dunia, hata kwa maana halisi ya neno hilo. Inathibitishwa na ushahidi wa vifungu vingine katika Luka. Tunaweza kukumbuka simulizi la kuzaliwa ambapo Yohana Mbatizaji anachukuliwa kama anayeandaa njia kwa ajili ya Bwana, kwa maneno yaliyochukuliwa kutoka kwa unabii wa Agano la Kale wa kuja kwa Eliya.

Yesu mwenyewe anatajwa kuwa Masihi aliyeahidiwa wa nyumba ya Daudi. Mambo haya yanazingatiwa katika Luka 7:18, na kufuatia, ambapo Malaki 3:1 inanukuliwa kuelezea kazi ya Yohana Mbatizaji, na huduma ya Yesu inaelezwa katika mfululizo wa vifungu kutoka Isaya 29:18, 35:3, na 61:1. Hapa tena, vifungu vilivyotajwa ni vile ambavyo utimilifu wake ulitarajiwa katika wakati wa mwisho. Vile vile, katika Luka 10:23 na 24, Yesu anawaambia wanafunzi wake, “Heri macho yanayoona mnayoyaona, kwa maana nawaambia, manabii na wafalme wengi wanatamani kuona mnayoyaona, wala hawakuyaona, na kusikia mnayoyasikia, wala hawakuyasikia.”

Tutaendelea na ujumbe mzuri wa Howard Marshall katika Luka, Mwanahistoria na Mwanatheolojia katika saa yetu ijayo.

Huyu ni Dkt. Robert A. Peterson katika mafundisho yake kuhusu Theolojia ya Luka-Matendo. Huu ni kipindi cha 9, Robert A. Peterson, Kanisa katika Luka, watu wa Mungu wa Agano Jipya, Sehemu ya 2, na I. Howard Marshall, Kuokoa Waliopotea.